

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Apare în fiecare Duminică.

Organul partidei socialdemocrate din Ungaria

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria

ADEVERUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileri

Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileri

Pe 1/4 an 80 fileri

Pe 1 lună 30 fileri

Un număr singur. 6 fileri

Despre armată.

Nu este om muncitor în țara asta, să fie mulțămît cu armata (cătănie). Nime nu-și poate esplica, că ce lipsă avem de cătănie, când în țară domnește pace, iar vecinii nici habar n'au să ne fie dușmani. Nici muscagul, nici tătarul, nici turcul și nici neamțul n'are de gând să se scoale în contra noastră. Pentru-ce se ține așadar o armată așa mare în țară?

Ce lipsă de atâtea arme: suliiți, săbii și tunuri? Dar' mai ales pentru-ce ne duc ficiorii, când is mai sdraveni și mândri și îi trag dela muncă și învățatură vreme de 2—3 ani?

Să auzim răspunsul?

Nime nu știe.

Numai atâtea știm, că în fiecare an răpesc ficiorii cei mai mândri și sdraveni din sat și mamele sêrmame, plâng lacrimi de sânge după iubiții lor, pe cari i-au crescut cu grije și cu drag. Și nu de bucurie plâng mamele, ci de durere, căci știi, că ce soarte neagră vor avea ficiorii în casarmă. Chinuiți și necăjiți vor fi vreme de 2—3 ani.

Firește sunt oameni, cari zic:

— Las' să ducă ficiorii să învețe regulă.

Vai, dar' scumpă-i învățatura aceea!

Ușor își lasă acolo viața ficiorul, asta-i învățatura.

Sau vine acasă schiop, orb sau surd. Asta-i învățatură.

Vor fi de aceia, cari zic că nu-i așa. Dar' faptele ne spun alte lucruri.

Spre pildă, este cunoscută întâmplarea dela Bilek. Era — anume — căldură mare, par'că se topia lumea. Și domnii oficeri în căldura aceea blăstămată alungau un regiment de ficiori pe un deal în sus. Și ce s'a întâmplat?

De chin și de căldură aproape o sută de cătane au rămas morți, alții au nebunit, iar alții au rămas schilavi pe viața lor întreagă. Și ăștia toți au fost feciori sdraveni, frumoși, toți au avut mame, surori și frați, cari nu-l mai vîd. . . .

Și sunt multe întâmplări de acestea. Iată de exemplu, acum se țin manevre mari în comitatul Aradului și după-cum ni-se scrie se întâmplă lucruri foarte triste cu ficiorii noștri.

Nu departe de Buziaș se țin deprinderi pentru primirea regelui la manevre.

Zi de zi is duși ficiorii la exerciții grele. Și zi de zi au să rabde *foamete, sete și osteneală*. Lângă Nickyfalva un soldat (boacă) s'a înecat într'o mocirlă. Era din regimentul 37 din Orade. Tot din regimentul ăsta doi ficiori români ne mai putând răbda chinurile, au sărit în Mureș și acolo și-au aflat moartea.

Un ficior de ungar cu numele Emeric Bugyi din regimentul 46 la deprinderile cu pușca, a fost împușcat. În 26 August regimentul 39-lea a fost la exercițiu de dimineața la 7 oare, până la 3 oare după

prânz și în vremea asta nici unul n'a căpătat apă, așa, încât mulți au căzut în drum morți de sete.

Și lucruri înfiorătoare se întâmplă. Dar' să nu creadă cineva, că părinții capătă ceva răsplătă pentru ficiorii lor omoriți sau schilaviți? Nici vorbă: li înmormentează cu musica și după o lună sau două, înștiințază pe părinți pe cale oficială, că și-au pierdut ficiorul.

Își poate închipui ori-cine, că ce vieață au după vestea asta părinții. . . .

Pentru-ce se ține așadar armata?

Țara nu-i în primejdie, așa dară n'are lipsă de ea.

Noi oameni muncitori asemenea n'avem lipsă de ea, că armata nu păzește viața și proprietatea noastră, ci chiar din contră, dacă cerem ceva drepturi, vine în contra noastră și ne pustiește cu glonțul.

Numai și numai clasa capitalistă are lipsă de armată. Armata stă numai în serviciul capitalului. Pe cei bogăți îi apără armata. Lor le fac paradie. La ei în orașe mari sunt zidite casarmele. Și pe ei îi apără. Pe noi nu. Dacă noi ne ridicăm în contra vre-unei nedreptăți, jăfuirii și apăsării, atunci aduce cătănia în contra noastră, spre apărarea capitaliștilor.

Între astfel de împrejurări, e luminat, că țara n'are lipsă de armată.

Moș Mărtin și socialiștii.

Pe câmpul verde își întinde buhaiul Moș Mărtin și împrejurul lui se așază o sumă de tineri și bătrâni cari din întâmplare erau la câmp.

Că astăzi era în voie bună Moș Mărtin, și când îi voios are datină să povestească multe de ris și de plâns cum îi vine. Și vorbește lucruri frumoase și mândre, de toți îl ascultă.

— Copii — începe moșul — și eu am fost odată tiner, ficior voinic și roșu la față, dar astăzi sunt bătrân zdrobit. . . .

Aveam două mâni atuncia, lucram ca șapte, și cât îmi era de drag să merg la câmp și eu, cântam pe'ntrecute cu ciocărlia, ținînd coarnele plugului.

Dar deodată mă dusei de cătăna. Dela câmp m'or prins, dela moșioara mea. Nu m'or întrebat, că vreau să merg, ori ba, nici pe tata, nici pe mama mea cea bună, că vreau să mă lașe ori ba? M'or dus cu sila! Trecea o zi după alta, domniul or făcut ce-or fi făcut, și deodată s'a făcut o bătaie; m'or dus și pe mine, ziceau domniul că mergem să apărăm țara. . . . A curs sânge de om, cum curge apă din izvor, omora creștin pe

creștin și jidov pe jidov. În tabăra noastră toți eram ca frații, dar omoram fără cruțare pe ceialalți. Omoram unul pe altul, nici astăzi nu știu pentru-ce? Atâtea știu din toate că acolo am pierdut mâna stîngă, și un glonț iacă aici s'a oprit în picior. Apoi se zice, că s'a legat pace. S'or fi împăcat, domniul, pe atunci mi-s'au vindecat ranele, și mi-au dat drumul. Mai înainte însă domniul căpitan a ținut o vorbire frumoasă. Da și putea ține, că Doamne mulți eram acci răniți. A venit la mine, și mi-a pus crucea asta de argint pe pept. Dar mâna. Ei aceea a rămas pe câmpul de bătaie pentru domni! Cu lacrimi în ochi am plecat din cetate, pe stradă toți să uitau la mine, și îi lovea mila, care de care venia să-mi dec câte-un ban, ca la un cerșetor, și eu am început să plîng, să plîng ca un copil, și plîngeam, cum plîng acuma. . . .

Și moș Mărtin plîngea amar.

— Copile! ian fugi adămi o cupă de apă dela izvor, să-mi stîmpăr setea și să-mi spăl amarul. Și tu loane zi în flueră cântecul cel mai frumos, ce te-am învățat. „Te scoală proletare din somnul tău de moarte”. Cîntă tare, se străbată rîsunetul peste zece hotare. Eu până atunci aprind pipa.

— Iată moșule apa.

— Așa! Acum vă povestesc mai departe. După ce-am ajuns acasă în satul meu, n'am găsit nici tată, nici mamă, nici casă, nici masă. M'am dus dară să caut dreptate. Am mers în palaturi la domni, să-mi facă legea și dreptate: acolo n'am găsit dreptul meu. M'or îndrumat din ușă 'n ușă, pîn'ce m'or dat drumul afară. M'am dus la biserică să-i blastăm pe cei-ce m'or făcut fără de mână și fără de noroc. Nici acolo n'a fost dreptate, blăstămul nu se prinde de domni, ei au legătură cu iadul. Apoi am ajuns într'o ceată de muncitori, erau sub un steag roșu și cu floare la piept. Acolo am văzut cea dintăiu schinteie a dreptății, toți au fost gata de luptă.

Să scoală un voinic și cu vocea lui aspră a zis între altele multe:

— Aici n'avem dreptate, suntem sclavi. Ni-s'au cucerit pămînturile acelea, pe cari a curs sângele părinților noștri. Pămîntul acela pe care atâtea lacrimi am vîrsat, și-n cari zac oasele acelora, de cari ne era așa de drag. Dacă am vrea să plîngem pe mormîntul lor, nu știm unde zac.

Și până-când noi plîngem, ei trîntorii zimbesc!

Dușmani n'avem. Și în alte țări is ocupați oamenii cu necazurile lor și nici habar n'au să vină a cuprinde țara noastră.

Nu-i așadară bătălie.

Și chiar dacă ar fi bătaie, nu armata ar apăra țara, ci noi, oamenii muncitorii, cari nu din poruncă, ci cu inima înflăcărată am alunga dușmanul din țară.

Din motivele acestei partide socialdemocrată internațională a luat în programul său: *lupta pentru desarmare. Să se șteargă instituțiunea stricacioasă și pustiitoare a armatei și poporul să se înarmeze cu arme, căci poporul muncitor va apăra țara în cas de primejdie.*

Asta o cere, asta o pretinde partida socialdemocrată.

Și are s'o pretindă întreg poporul românesc, care se alătură de steagul roșu socialdemocratic și strigă cu noi:

Jos cu armele!

Să trăiască socialdemocrația, mântuitoarea lumii.

Socialdemocrația internațională.

Marx: *Muncitorii din lumea întreagă uniți-vă!*

I. Internaționalitate.

Carol Marx, primul apostol al socialdemocrației a zis cuvintele: *Muncitorii din lumea întreagă uniți-vă!* Și noi suntem mândrii, când putem zice, că am ascultat sfatul lui Marx și ne unim cu muncitorii din lumea întreagă, ca să câștigăm iară drepturile răpite dela noi. Da, noi cu mândrie ne numim *internaționali*.

Este numai ceva firesc, că dușmanii socialdemocrației iau în nume de rău, că suntem internaționali, zicând, că nu se cade să-ți lași națiunea și legea strămoșască. Dar acestea is vorbe goale, cari numai pe niște oameni slabi îi pot reținea dela socialism.

Să punem jurământ sfânt, că nu vom răbda mai departe jugul greu.

Și toți mai bine în luptă murim, decât să fim sclavi, mai bine sfîngă-se vieța, orî aprindă-se lumea și ardă, ardă și urma sclăviei de pe geatră, dar' noi robii n'om mai fi!!

Atunci cu toții tineri și bătrâni, mici și mari, fete și mueri or strigat:

— Jurăm că nu vom avea pace pân' ce dreptate nu va fi.

Și-am jurat și eu.

De atunci copii, cetesc foi și cărți socialiste.

Cu totul altcum vorbesc, decât părintele nostru, care fără bani n'a vrut să îngroape alaltăeri pe sêracul Leontin. Altcum vorbesc ale noastre scrisori, în cari pretindem să cinstească opinca, că *opinca este talpa țării*. Pretindem să ne dee stăpânirea votul, dreptul furat dela noi. Pretindem ca să se șteargă cătănia, armata stabilă, care atâta sânge și milioane mistuește. Pretindem ca să se întărească în lege darea progresivă, ca fiecare să plătească porție după avuția lui. Nu acel sêrac să plătească de zece-orî mai mare porție, ca cei, cari au mai mult pământ. Să se deschidă școlile înaintea celor ce sunt în-

Om cu minte va înțelege, că poți fi internațional și pe lângă aceea să cinstești și legea strămoșască.

Pentru-că ce înseamnă a fi *internațional*?

Dușmanii nostri zic, că „*internațional*“ înseamnă ați lăsa națiunea, ca să te legi de altă nație.

Nu-i drept!

Să fii *internațional*, înseamnă, să nu urești pe frații tăi de altă nație și credință, ci să trăiești cu ei în pace și cu ei să te unești întru toate.

Așadară să fi internațional, nu înseamnă, să-ți lași legea strămoșască, ci din contră pe aceea o păstrezi, dar' n'ai să trăiești în dușmănie cu celelalte națiuni.

Doar' chiar Isus Christos a predicat, ca toți oamenii din lume să se iubească și să fie frați?

Cum se poate așadară, ca eu să urăsc și să desprețuesc pe ungar, neamț, francez, orî altă nație?

Oare între unguri, nemți și francezi nu sunt oameni tot așa de apăsați, cum suntem noi Românii? Sunt.

Așadară dacă ei ni-s frați de patimă trebuie să dăm mână frățiască, ca să nu ne mai lăsăm apăsați și jăfuiți de capitaliști.

Trebuie dară să se uniască muncitorii din lumea întreagă. Nici nația, nici religia să nu ne despărtească. Fie cineva ungar, român sau neamț, creștin, păgân sau jidan, nouă ni-e tot una.

Dacă *ni-e ortac în necaz* să ne fie *frate și în luptă*.

Asta-i internaționalitatea. Și de aceea avem să urmăm vorbele lui Marx, cari sună astfel:

Muncitorii din lumea întreagă, uniți-vă!

Irimie Blăjan.

(Va urma în numărul viitor.)

Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körut 18 sz.

tunecați. Lumină să fie. Asta-i dreptatea. Pentru asta luptăm. Înainte copii cu steagul roșu! Cucerii munții și șesul, că nu vom fi fericiți până-când socialdemocrația nu va ajunge la isbândă.

Dar sêmënța au pus-o în pământ bun că de atunci văile și pădurile rêsună de cântecul muncitorilor, că liberi vrem să fim.

Cântați, fiilor, cu mine, cântecul libertății. Că toți suntem asupriți în jug. Toți dorim o soarte mai bună. Și soarta asta o vom ajunge numai atunci, dacă vom avea *libertate, egalitate și frățietate*.

Strigați dară cu mine:

Să trăiască socialdemocrația!

Astfel își sfîrși Moș Mărtin povestea frumoasă. Și nu mai plângea. Fața îi era roșie, în flăcări. Par'că era iar tînăr. Și s'a ridicat după el toți și cu voce caldă, pătrunzătoare până la inimă au intonat cântecul prole-tarilor:

— *Deșteaptă-te proletare din somnul tău de moarte...*

... Și văile și pădurile și munții rêsunau de acest cântec frumos... P.

Din lumea întreagă.

Congresul socialiștilor din Serbia.

Și în Sêrbia acum încep să se trezască muncitorii din somnul lor de moarte, ca sub steagul roșu să lupte pentru mântuirea lumii. În anul trecut s'au organizat frații din Sêrbia și în săptămâna trecută și-au ținut congresul prim. Acesta a fost primul congres socialist ținut în Belgrad, capitala Sêrbiei. La congres s'a format *Reuniunea muncitorilor sêrbi*. Au fost de față 500 de delegați. Cei mai mulți au fos dela sate. Casa în care s'a ținut congresul, a fost podobită cu draperii roșii, și cu steaguri roșii. După congres, toți cei, cari au luat parte, au străbătut străzile Belgradului.

RĂVAȘ.

Ce-o fi?...

Răzleață 'n sărăcia-i, la margine de stradă
Aproape troienită în valuri de zăpadă
Adusă de vârtejul ce le-a făcut grămadă —
Coliba stă pitită;

Și-i singura colibă din care mai străbate
O dungă de lumină prin geamuri mici, crăpate,
Lipite cu hîrtie, cu sdrênepe astupate —
Lumină 'nzlezită.

... Îți fulgeră prin minte un gând: — Fără pricină
Nu stă sêracul noaptea și nu arde lumină...
... Stăpânei ceî din urmă vr'un biruit și închină
Indurerată-i vieță?...

... Or, poate în întinsa, neînțeleasa fire,
Apare o nouă vieță, sădită în neștire,
Și 'n frig, în sêrăcie, începe să-și înșire
Plângend, a vieței ată?...

Fatma.

Ferdinand Lassalle.

Omenimea totdeauna a răbdat sclăvie amară, ca astăzi. Era înjugată totdeauna la capitaliști și dacă nu veneau conducători, oameni cu știință n'am avea astăzi nici atâta libertate cât avem. Dar' n'am avea nici curaj să ne ridicăm glasul în contra nedreptăților. Însă totdeauna s'au aflat bărbați cu inimă, cari s'au pus în fruntea muncitorilor și ridicând stindardul roșu au arătat lumii muncitoare calea spre fericire.

Un atare bărbat a fost în țara nemțească și *Ferdinand Lassalle*.

Lassalle s'a născut în 1825. A fost fiul unui comerciant. A crescut la școli înalte și în tot locul a fost laudat, fiindcă se pricepea la toate științele. El avea o inimă foarte bună. Când ajunsese bărbat i-a făcut durere foarte mare soarta amară a muncitorilor, cari au fost apăsați și jăfuiți fără milă de cătră cei bogăți.

S'a hotărît dară, ca să mântuiască pe muncitorii de lipitorile lor.

A ținut adunări și a rostit cuvântări, încât i-s'a dus vestea peste șapte hotare. A scris cărți de le cetiau miile de muncitori. Și în toate lumina pe muncitori, că nedreptate mare se întemplă cu ei și că numai socialdemocrația îi va mântui.

Și n'a lucrat înzădar. Muncitorii l'au înțeleș. Toți s'au adunat în jurul lui și cu el au luptat în totdeauna contra capitalului.

Și muncitorii din Germania au avut folos, că l'au ascultat pe Lassalle. Ei astăzi nu trăesc în stare așa de rea, ca Românii sau bună-oară ungurii, cari numai în timpurile din urmă încep să se lumineze și să se adune în jurul steagului roșu.

Și acuma de aceea am amintit vieța lui

Lassalle, că în 30 August au trecut 39 de ani dela moartea lui. Muncitorii din Budapesta au sărbătorit ziua de sâmbătă.

Și noi să-i dăm cinste marelui apostol! Descoperiți-vă capul și ziceți: *în veci cinstită fie amintirea lui!*

Revoluție în armată.

În casa țerei nu s'au votat recruții pe anul acesta. Așadară n'a fost asentare, nu sunt cătane. Ce au făcut așadară conducătorii armatei?

Au hotărât, că pe ficiorii, cari ar fi trebuit să vină acasă în Octombrie îi vor reținea.

Dar' hotărârea aceasta nu va succeda.

După-cum aflăm, soldații nu se lasă. S'au îndestulit ei cu anii, ce au servit până-acuma, n'au voie să mai servească. După-cum auzim în armată se pregătește o revoluție.

În Triest s'a și început revoluția. Civili și tineri au cutrierat toate străzile din Triest și-au strigat cu glas înalt:

— **Jos cu armata!**

Și au cântat cântecul proletarilor, prin asta voind să arate, că ei sunt socialdemocrați, căroră nu trebuie armată.

Atenție contra „Adevărului”.

De mult știm noi, că autoritățile nu păzesc poporul, ci chiar din contră totdeauna caută a-l înșela și a-l chinui. În Béga-Szt.-György întâmplat un fapt, din care vedem numai atât, că *poporul s'a luminat, socialdemocrația înaintează și autoritățile se tem de noi, ca de foc.*

Un frate de al nost, din Toracul-mic, cetatea „Adevărul” când au venit pe acolo 2 gendari. Aceștia văzând în mâinile fratelui nost „Adevărul”, s'au spăriat cum se spărie bivoul de pânza roșie. Și iute s'au repezit la el și au luat dela el foaia. Apoi l'au căutat pe el și câțiva soți de a lui, dar' durere — frații au avut numai o sigură foaie.

Ne pare rău, că frații au avut numai o foaie, că de se lua dela ei mai multe, atunci și ei s'ar fi revoltat, că ce puternică este socialdemocrația, care nu se teme dela nime pentru că are pene de cocoș pe pâlărie.

De astăzi noi așa știm, că gendarmii au să grije de siguranță și nu de foi.

Dacă vreți să aduce cineva încă odată de știre, că gendarmii au luat dela el „Adevărul” vom ști noi, că ce avem de a face.

Răvașul „Voinței Poporului”.

Am primit „Adevărul” cu nădejde, că-l vom răspândi din răspuțeri, ca să luminăm poporul apăsător român. Și cu bucurie putem anunța, că foaia noastră deja se cetește în țara întreagă. Pentru-că noi în toate căutăm să învățăm poporul. Prin foaia noastră nu scriem vorbe goale, ci mai întâiu luminăm poporul. Arătăm apăsarea nedreaptă, din care are parte și arătăm calea, pe care poporul se va mântui: *prin socialdemocrația internațională.*

Și nu cu frase, vorbe goale o arătăm asta, ci cu dovezi.

Să înțelege, că noi n'avem atâtea fire în păr, câți dușmanii. În primul rând ni-s dușmanii aceia, cari au trăit până-acum din jăfuirea poporului. Aceștia is mănioși foc pe noi, căci ved, că noi luminăm poporul, care nu se mai lasă tras pe sfoară.

În al doilea rând is dușmanii noștri foile populare. Acelea până-acuma au fost răspândite de popi între popor, dar' știu, că ro-

mânii de aici încolo nu le vor ceti. De aceea varsă foc și venin în contra noastră.

Și după acestea se va înțelege, că aceia is dușmanii cei mai mari „Adevărului”, cari fac „gheșeft” din credința poporului. Și întreăștia este și „Voința Poporului”. O hârtiuță mică, mică, de abia se vede și până-acuma apărea numai de două-ori pe lună.

Hârtiuța asta — auziți glumă! — într'un număr trecut a zis una bună și de glumă. Scrie adecă, că „Adevărul” este o „fițuică” pornită de guvern, ca să abată pe românii. Și când a scris asta „Voința Poporului” a gândit, că acuma s'a gătat cinstea noastră și cerul va cădea pe capul nostru.

Dar' chiar din contră s'a întâmplat.

De când a scris „Voința Poporului” despre „Adevărul”, tot mai mulți inși cer foaia noastră s'o cunoască. Și pentru asta le mulțumim celor dela „V. P.” De altă parte însă îi luminăm, că nu „Adevărul” este fițuică, ci chiar foaia lor. Pentru-că „Adevărul”, după-cum din multe părți ni s'a scris — este redactat și scris *românește*. Până-când „V. P.” „foaia pentru poporul român”, este scrisă într'o limbă mestecată, mai bine zis chineză. Ar fi bine, ca și dela „V. P.” să învețe a vorbi și a scrie *românește*. Și apoi să învețe măgării de ei, că ce-i socialdemocrația și să nu scrie prin hârtiuța lor câte verzi și uscate. Dacă în vrea, am putea arăta multe în „Adevărul”, multe din prostiile date în „V. P.”, dar' noi nu ne umplem foaia cu măgării, și cerem iertare dela frații noștri, că în numărul de față suntem constrinși a scrie despre cei necinstiți.

Ce se ține de guvernul, care ne dă bani nouă, apoi la aceea va de răspuns judecata, unde am cerut satisfacție pentru minciuna cu coarne a „V. P.” Oare dacă am fi ajutați de guvern, s'ar putea întâmpla, să nu ne ducă foaia nici pe postă? Oare dacă am fi plătiți de guvern am scrie noi în contra oamenilor de acolo? Și oare pentru-ce ne acată pîre guvernul? Pentru-că ne plătește?

Maî scrie „V. P.”, că frații să ardă „Adevărul” sau să li-o trimeată lor.

Apoi dacă se va afla cineva să ardă „Adevărul”, acela va ceti mai întâiu foaia. Iar după cetire de bună seamă „V. P.” va fi mistuită de foc. Iar ce să ține de rugarea celor dela „V. P.”, ca să li-se trimeată foile, din asta vedem, că noi scriem foarte bine, încât și dușmanii vreau să cetească „Adevărul”.

Nu ne convine a ne ocupa cu murdării și cu minciunile altora. De astă-dată am făcut-o. Și ne-am arătat blânzi, într'un-cât n'am scris cu mânia, ci am arătat cu sânge rece, câte minciuni și lucruri necinstite scriu dușmanii noștri. Și ne-or ataca mai departe, vom ști ce avem de făcut. Apoi vom reorganiza noi încă-odată pe nerușinații de „reorganizați”, a-i căror conducător a fost aruncat din partida noastră pentru lucruri necinstite.

Și la toate acestea, aceea să fie răspunsul fraților noștri, ca să răspândească „Adevărul” din răspuțeri. Numai „Adevărul” este foaie socialdemocrată și ea este totodată și cea mai efină foaie din țara întreagă. Noi nu facem gheșeft din foaia noastră, ci vom ca să răspândim lumină.

Și când dușmanii noștri scuipă foc și lavă, noi să strigăm cu glas înalt:

Să trăiască socialdemocrația internațională!

Mila!

Plină cu necaz și cu nevoi este viața muncitorului. Și încă ni-se strigă! „Răbdați, răbdați soartea voastră amară. Nu ridicați glasul în contra puterii și stăpânirii. Credeți și nu cercetați!”

Dar' viața noastră amară, nu o simte nime afară de noi cei înjugați alături de boi în plug, lucrând pământul, care este udat cu sudoarea noastră, ca să fie mai roditor.

Acei-ce v'au înjugat la vecinica muncă stau a lene, trăind în belșug și stăpânind peste voi. Fac geșefturi din munca voastră și griesc bine nu cumva poporul necăjit și rob să ajungă a cunoaște nedreptățile. Să folosește de prostia poporului, căutând să-î întunece și mai bine mintea.

Și rid și rid de noi de se umflă că au putut și pot ținea o lume întreagă, o lume atât de puternică în jugul lor.

Dar' destul a zăcut poporul în robie, și destul e de supt. Am lucrat o vară întreagă muncă zadarnică. Ce haznă am avut?

Ne gândim cu frica în spate, că vine iarna, iarna grea, cu aripele ei albe, și ne acopere și ne înțeapă.

După-ce ai muncit o vară întreagă, gol și flămând ai rămas, adunând altora avere. Aceia își vor putea duce viața în belșug, tu muncitorule vei fi nevoit să te duci să ceri stăpânului milă, să te ajute. El îți va da ajutor zicând că are milă, de tine! Milă! Această milă scârboasă! Tu ai lucrat și el „de milă” îți dă o bucatură de pâine. Dar' muncitorul s'o respingă mila. Este o înjosire, ca munca să fie răsplătită prin milă. Muncitorul trebuie să se gândească la drepturile lui, la ceea-ce i-se cuvine, dreptul la viață și răsplata muncii sale.

Lipsa și nevoia îndurată din partea stăpânitorilor trebuie să vă lumineze creierul, trebuie să nască dispreț în voi contra apăsătorilor și jăfuitorilor voștri.

Ce este așadară de făcut?

Să ne unim cu toții, să începem lupta în contra nedreptății, și cu glas înalt să cerem dreptate și o viață mai bună pentru poporul muncitor.

Astăzi e vremea să ne ridicăm glasul. Să ne unim cu toții, să ni-se deie toate drepturile pe cari le-au răpit dela noi dușmanii noștri.

Și dacă vom duce luptă fără capăt pentru drepturi, se va stîmpăra și nevoia amară. Să ne unim sub steagul roșu al socialismului, care într'adevăr luptă pentru dreptul poporului.

Socialdemocrația înaintează și doboară din cale pe aceia, cari apasă poporul. Socialdemocrația cere plată pentru muncă și nu milă. Munca cinstită nu se plătește cu mila.

Sus dară, muncitorilor, la luptă. *Drepturi se ne deie noauă și nu milă!*

Fiecare român de bine să aboneze „Adevărul”. Foaia asta se nu lipsească de pe masa nici unui român.

„Adevărul” costă

pe 1 an	3	coroane	20	fileri
” 1/2 ”	1	”	60	”
” 1/4 ”	—	”	80	”
” 1 lună	—	”	30	”

Banii sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul”, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

CRONICA.

Cătănie, blăstămătie. Economii vara s'au tem de cătane, ca de mamon, căci acestia le calcă, și le pustiește recolta întregă. Așa au pățit-o și frații din Șimand, unde au venit câte-va sute de husari să facă exercițiu. Sub acest pretext au pustiiit cu caii lor întreg hotarul. Oare cine le va plăti economilor de acolo pagubele cele mari?

Un frate de 10 ani. Ideile socialiste i's așa de mărețe, încât fiecare om cu inima curată trebuie să lupte pentru ele. Nu numai bărbați tineri și bătrâni se însuflețesc pentru: *libertate, egalitate și frățietate*, ci și femei și copii. Voim o luptă mare contra apăsătorilor nostri și toți cu mic cu mare trebuie să intrăm în lupta aceea. Să ne învățăm băieții de acuma, că ce-i socialismul, și când vor fi flăcăi vor lupta cu inimă mai însuflețită. Spre pildă să vă fie un băiat de zece ani a fratelui Veis din Arad. După-cum puteți ceti într'alt loc, Duminecă a fost adunare mare în Arad. La adunarea asta toți „domnii” și-au căscat gura, auzind, că ce lucruri cuminte vorbește un băiat de zece ani a fratelui Veis. Băiatul ăsta e în stare să discute cu oameni mari învățați și le arată, că numai prin socialdemocrație se va mântui lumea. Așa de exemplu, când unii au zis, că nu le-ar păsa de ar fi cu 21.000 de soldați mai mulți, numai cât ăștia să fie cătane ungurești și nu austriaci, băiatul așa a răspuns:

— Nu-i tot una muncitorului aceluia, dacă nemțește sau ungurește îl chinuesc la cătanie? Dacă va fi el chinuit în limba ungurească sau în cea nemțească oare va fi odihnă familia lui?...

Așa vorbește băiatul ăsta. Sute de oameni îl ascultă. Poate fi mândru un tată, care-și crește băiatul într'o direcție așa de frumoasă. Și spre pildă să-i fie asta fiecărui român.

Domnul oficer. Un soldat din al 4-lea regiment al gardei germane pedestre, anume Hill, sinucizându-se în pivnița unei cazarme, în urma chinurilor suferite dela sub-oficerul Breitenbach, acesta din urmă a fost arestat și dat în judecata unui consiliu de război. Acusarea a găsit împotriva lui nu mai puțin de 300 cazuri grave și 1500 cazuri ușoare de brutalitate față de soldați.

Un mărtor a spus, că a fost palmuit de acuzat ori bătut cu diferite instrumente de cel puțin 235 ori, că a voit să se arunce pe fereastră și a fost oprit de camarazii săi.

Sub-oficerul a fost osândit la 2 ani și jumătate închisoare și la degradare.

Așa-i asta la cătanie!

Foc în Șimand. După-cum aflăm în 24 August a fost un foc mare în Șimand. S'a aprins grajdul unui locuitor de-acolo, Ștefan Zencel, dar locuitorii în scurtă vreme au potolit focul.

Și-a împușcat fratele. Din Chișineu aflăm vestea unui omor crunt. Ioan Luca locuitor în Drauț s'a dus în grădina fratelui său Iosif și urcându-se pe un pom de pere a început să mănânce. Frate-său l'a văzut și l'a suduit rău, cum a cutezat să intre în grădina lui și să-i mănânce perele. Dar' Ioan nu s'a spăriat și nici nu s'a coborât de pe pom. Iosif la asta s'a mâniat foc. A fugit în casă după pușcă. Ioan a crezut, că-i glumă,

adr' Iosif într'adevăr a fost mănios și-a tras din pușcă pe frate-său, care dintr'una a căzut mort. Gendarmii l'au prins pe Iosif Luca și legându-l l'au dus la judecată.

Copil mâncat de scoafă. Țăranul Petru Rotariu din Chișoda (lângă Timișoara) s'a dus Duminecă la biserică împreună cu soția sa, lăsând sângurel acasă pe fetița lor de trei ani, culcată în leagăn. Într'aceea o scoafă a lor, nu se știe în ce chip, a intrat în casă și răsturnând leagănul a mâncat capul și brațul drept al copilului.

Asta-i soartea omului sărac!

Daruri pentru copii mulți. Din New-York s'au scris, că soția unilocuitor în Pitsburg săptămâna trecută a născut *al douăzeci-lea copil* și că toți douăzeci sunt în viață. Din privilegiul acestei nașteri, presidentul Statelor-Unite a cinstit fericitei părechii o sută de dolari.

Cerere. Ori-ce se întâmplă cu frații nostri dacă li-se face ceva nedreptate sau au ceva plângere, binevoiască a ne scrie nouă, ca să le putem scrie în foaie. Ceea-ce odată vine scris în „Adevărul”, a doua-oară nu se mai întâmplă.

Poșta „Adevărului”.

Ioan Nemulțumitu și soții Reșița. Am cetit toate 8 paginile din scrisoarea d-tale și ne-am făcut părerea, că nu ești îndestulit, cu mersul lumii de astăzi. Simți, că trebuie să se facă capăt odată stărei de azi, în care unul are foarte mult, altul nimic. Noi social-democrații nu vrem împărțirea averilor. Căci asta ar fi și o prostie. Dacă am împărți spre pildă averile, ar trebui să împărțim tot. Așadar unul ar căpăta o ușă, altul un coperiș dela vre-o casă, iar altul ar căpăta un tren și așa mai departe. Dar' ian spune-mi, ce ai face d-ta cu ușa sau cu coperișul d-tale? Nimic. N'ai putea lua folos de ele singure, ci numai dacă le folosești în comun cu alții. Într'adevăr în comun ar trebui să se folosească toate pe lume și atunci ar fi îndestulare pe pământ. Dar' până-când vor fi capitaliști și proletari, asta nu se va putea. Mai întâiu ne trebuie *libertate*, apoi *egalitate* și atunci ne-am făcea noi *frățietate* și credem, că atunci ar fi bine. Vorbești despre împărțirea pământului. Tandamanda și nimica — este o zicală a Grecilor din Blaj și zicala asta o putem aplica și aici. Dacă am împărți toate pământurile din Ungaria, pe fiecare om s'ar cădea câte o holdă. Apoi poți trăi din o holdă? Nu. Dar' dacă s'ar chiar întâmpla această împărțire, poate un om bețiv și-ar vinde holda, atunci iar n'ar fi pe o formă, iar ar trebui să împărțim și cât e lumea tot *împărțea* ar fi. Nu vreau socialiștii împărțea asta.

Iar ce se ține de măgăriile scrise prin fițuca lui Birăușiu „Poporul Român”, și noi le-am cetit. Dar' noi nu le luăm pe acelea din adins. El nu de aceea scrie în contra socialiștilor și a „Adevărului”, ci de frică, că poporul român se va lumina și îi trimite înderept foaia, pentru-că va abona „Adevărul”, care adevărat luptă pentru poporul apăsător. De altcum gheșeftarul ăsta e mănios foc, că nu tipărim „Adevărul” în tipografia lui rea, din care es tipărituri, ca bună-oară foaia volantă „Cătră muncitorii”. Noi cu gheșeftarii nu stăm de vorbă. Aceia-'s falși și

mincinoși, poștească facă și ei o partidă și s'adune în jurul lor oameni de felul lor. Noi îi desprețuim. Ei știu, că noi nu stăm de vorbă cu ei și de aceea să dau măniosii.

Nabilog. Dacă ai cetit prostiile, ce scrie un anumit Goliban prin „Poporul Român”, cred, că te-ai convins, că socialismul are finte adevărate, în interesul cărora duse o luptă dreaptă.

Voi. Scrii, că noi nu suntem adevărații socialiști și sunt între noi și de nație străină. Da, între noi sunt și unguri, nemți, francezi, turci, jidani și păgâni, pentru-că în partida noastră are loc fiecare om adevărat, care vrea binele poporului apăsător. Și dacă noi cei mestecați nu suntem adevărații socialiști, spune-mi, pentru-ce nu vă faceți d-voastră adevărați? Încercați, da de puteți învăța roata lumii? Sus!

Cărțile noastre.

Următoarele cărți românești de propagandă se află de vânzare în librăria Népszava,

József-körút 18:

	Cor. Fil.
Ce vor socialiștii români	—24
Carte de cetire Socialistă	—20
Primejdia Națională	—10
Ce este și ce vrea Socialismul	—10
1 Mai Cântece	—20
Scrisori colectiviste de Vandervelde	—20
Determinismul de Dr. Zosin	—20
Medicina Socială	—48
Trudiții, icoane din norod (nuvele)	—95
Către Fete de Ana M. Mozona	—20
Manifestul Comunist de Marx și Engels	—95
Rusia Revoluționară de Nikitina	—48
Socialismul utopic și științific	—48
Propoganda în Mișcarea Socială	—48
Ciuma Religioasă	—20
Vremuri noi de Kropotkin	—48
Noua epistolă cătră muncitorii și țărani	—28
Despre Antisemitism	—20
Școala liberă, de Zosin	—20
Antisemitism și Zionism	—20
Să fie Lumină	—10
Statul viitor de Rebel	—10
Studii asupra Socialismului în România	—30
Socialismul și intelectualii de Paul Lafargue	—25

Editor: Partida socialdemocrată din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Anunț.

Pentru anunț nu luăm responsabilitatea.

Cele mai bune haine vinete de lucrători:

REFORM Hainele

acestea i's pregătite din cea mai bună materie brută, cusute duplu și nu-și pierd culoarea, (bumbi patentati). Haine, mantile și

căputuri de **REFORM** se capătă numai la fabricanții

MAJORET COMP.

Fabricanți de vestimente vinete de muncitorii

Budapest, Arany János-u. 22.

Modele și liste de preț se trimit gratis și franco. Corespondență românească.